

FINNSAM-konferensen på Brandval Finnskog och Varaldskogen hösten 2005

Av Tor Eriksson, Örebro

Fredagen den 23 september

Konferensens huvudtema lät spännande: skogsfinskt byggnadsskick, finska ort- och släktnamn på södra delen av den norska Finnskogen. Vi installerade oss på *Solhaug Kano og Fritid* i Austmarka inte långt från den svenska gränsen. *Jan Myhrvold*, ansvarig för konferensen, hälsade oss alla varmt välkomna till Norge. *Laila Lindberg*, som tillsammans med sin man *Kjell* driver Solhaug gård, informerade oss om anläggningen. Ett gammalt timmerhus från 1800-talet är huvudbyggnad. Gården ligger vackert med utsikt över Utgardsjøen. Istället för traditionell gårdssdrift har man satsat på fritidsaktiviteter. Här skulle vi således tillbringa ett par nätter.



*Åge Sørmoen
presenterar
Austmarka
Historielag*

En knapp mil norrut ligger Austmarka centrum. I historielagets lokal skulle alla föredrag äga rum under sammankomsten. *Åge Sørmoen* bjöd oss på en presentation av *Austmarka Historielag*. Han berättade att hela Varaldskogen låg öde på 1600-talet p.g.a. digerdöden. Under första hälften av 1600-talet kom den förste skogsfinnen hit. I Austmarka var normmän när finnarna kom. Historielaget startade 1977. Man tar bl.a. vara på äldre hus helst där de står, men om det inte går flyttas de till bygdetunet. Historielaget äger sedan ett år tillbaka huset där föreläsningarna äger rum. Här finns arkiv med bilder.



*Under Åge Sørmoens
presentation*



*Tuula Eskeland föreläser om finska
ortnamn*

Tuula Eskeland, verksam vid Köpenhamns Universitet, redovisade sedan sitt arbete med finska ortnamn på de norska finnskogarna. Hon upplyste oss om hur det finska språket fungerar. Då hon första gången kom till området 1969 träffade hon gamla människor och hade kontakt med journalister i bl.a. Glåmdalen. Hennes resa på 1980-talet ledde till doktorsavhandlingen om finska ortnamn. Hon jämförde namnen på de norska finnskogarna med namnen i tre kommuner i Stor-Rautalampi i Finland. Efter Tuulas föredrag avslutades dagen med middag och lite samkväm.



Under Tuula Eskelands föredrag om ortnamn

Lördagen den 24 september

Jan Myhrvold skildrade de äldre finska släkter som har bosatt sig på området, bl.a. Soikkainen. Slakten röjde Varaldskogen ca 1645. Jan berättade att 74 personer idag heter Soikkainen i Finland. Andra äldre släkter är t.ex. Kavalainen, Ampainen, Nikarainen och Liukoinen. Föreläsningen avlöstes så av en busstur i trakten. Under den presenterade *Birger Nesholen* byggnader. *Jan Myhrvold*, med stöd av personer i *Austmarka Historielag* och *Solør Slektshistorielag* tog hand om släkts- och lokalhistorien. På utfärden deltog bortåt sextio personer, så alla fick inte plats på den buss som stod till förfogande. Några fick ta sig runt med egna bilar.



En bastu i *Slettmoen* inledde resan. Bastun brukades till helt nyligen vid jul och andra högtider. Äldre människor badade till mitten av 1900-talet bastu på morgonen i eftervärmen.

På vandring mot Slettmoens bastu

Här är Slettmoens bastu





På *Lauvhøgda* finns en *Gottlundbibel*. Här finns även en rökbastu inbyggd i ett härbre. Bastun är troligen inte använd. Likaså finns en rökstuguinteriör som inte har använts som rökstuga. Dessa företeelser har tillkommit i den skogsfinnska kulturens slutskede. *Lauvhøgda* var en väldigt stor gård på *Brandval Finnskog* under 1800-talet.

På Lauvhøgda fångar en Gottlundbibel intresset

Øieren Grendeforening serverade motti och fläsk vid ett stopp på turen. *Paal Øieren* visade oss gården *Nedre Øieren*. Gården har blivit gårdsmuseum med gamla saker från gården. Bastun har här en unik dubbel rökugn, både en rökstuguugn och en bastuugn. Bussen rullade sedan vidare genom *Varaldskogen*, där en avstigning skedde på *Nordre Varaldskogen*. Bastun här är försedd med ålderdomliga detaljer i dimensioner och hantverk. Huset restaurerades på 1980-talet och tjänar nu som garage för snöskoter.



Paal Øieren tar emot oss på Nedre Øieren



Samtal inne i Nedre Øierens kombinationsbyggnad



Solen lyser över Nedre Øierens kombinationsbyggnad



Bussen är parkerad på Nordre Varaldskogen



I väntan på avfärd från Nordre Varaldskogen



Åge Sørmoen visar Austmarka Bygdetun



Vid Austmarka Bygdetun

Återkomna till Austmarka gjordes en visit på *Austmarka Bygdetun* under *Åge Sørmoens* ledning. På tunet finns gamla hus från området, bl.a. loge, fähus och härbre. Så blev det snart tid för en ny föreläsning i historielagets lokal.

Lars-Olof Herou och Jan Myhrvold redovisade tillsammans ämnet finska släktnamn, och en visning av den databas som har byggts upp över namnen blev det också. Det framkom tydligt att både Lars-Olof och Jan bedriver en mycket grundlig forskning om finska släktnamn. Maud Wedin informerade till slut om Finnsams bibliografi som nu finns på nätet.



Jan Myhrvold belyser finska släktnamn



Middagsgäster i Brødbøls gamla skola

Så återvände en något mindre skara till förläggningen, för att så bege sig till Brødbøls gamla skola. Här intogs middagen med ett glas vin till.



Under middagen i Brødbøl

Arne Vannevik har nyligen tilldelats riddartecknet av första klass av Finlands Lejons orden. Detta uppmärksammades under middagen genom att Arne fick en näverros av oss. Maud Wedin läste även en dikt, som hon skrivit till Arnes ära. I den mörka höstkvällen letade vi oss senare tillbaka till Solhaug i en ficklampas sken. Andra föredrog emellertid att på ett säkrare vis åka bil tillbaka till gården.



*Maud Wedin läser sin dikt
för Arne Vannevik*

Söndagen den 25 september



Här ligger Solhaug Kano og Fritid

Från Universitetet i Bergen kom *Ingunn Holm* för att delge oss sina reflektioner kring utnyttjandet av Finnskogen i tiden 1000 – 1600 e. Kr. Med registrerade kulturminnen som grund belystes ämnet. Ingunn visade bilder på hur spår efter olika aktiviteter kan se ut, som t.ex. järnhantering och jordbruk. Tecken på jordbruk kan vara t.ex. röjningsrösen eller åkerterrasser. Austmarkaområdet har enligt henne varit bebott åtminstone sedan järnåldern. Det var inte öde när finnarna kom. Efter föredraget avtackades Tuula Eskeland och Ingunn Holm av Jan Myhrvold.



Ingunn Holm visar bilder på kulturmiljöer



Ingunn Holms föreläsning pågår



Under Ingunn Holms föreläsning



Tuula Eskeland och Ingunn Holm avtackas av Jan Myhrvold



Under pausen i föreläsningssalen

Så följde våra interna Finnsamfrågor innan hela konferensen avslutades med avtackning av *Jan Myhrvold*, som genom sitt gedigna arbete har ordnat en lysande tillställning för oss. Bland medarrangörerna märktes t.ex. Austmarka Historielag, Øieren Grendeforening och Solør Slektshistorielag. Efter en välsmakande lunch skiljdes vi åt för den här gången.